

1.01 Izvirni znanstveni članek

UDK 314.93(497.4 Piran)"1626"

316.343(497.4 Piran)"1626"

prejeto: 26. 1. 2005

Flavio Bonin

prof. zgodovine in umetnostne zgodovine, v.d. ravnatelj, Pomorski muzej "Sergej Mašera" Piran,
Cankarjevo nabrežje 3, SI-6330 Piran
e-mail: Flavio.Bonin@pommuz-pi.si

Popis nepremičnin v Piranu in Kaštelu leta 1626

IZVLEČEK

V tretjem desetletju 17. stoletja je Piran imel 3.500 prebivalcev, Kaštel pa 187. V Pokrajinskem arhivu Koper, enoti Piran, je ohranjen popis piranskih družin in njihovih nepremičnin iz leta 1626. Popis ostalih vasi in zaselkov Nove vasi, Padne in Sv. Petra pa ni ohranjen. V popisu so zajete vse nepremičnine: hiše, vrtovi, pašniki, vinogradi, solna polja itd., žal pa je podana le ocena vrednosti, ne pa tudi njihovo število in velikost. Skupna vrednost vseh popisanih nepremičnin je bila ocenjena na 526.800 ducatov. Nepremičnine s področja Pirana so bile ocenjene na 406.533, s področja Kaštela pa na 120.267 ducatov. Seveda pa so bile tudi nepremičnine na področju Kaštela v veliki večini last piranskih meščanov.

KLJUČNE BESEDE

Piran, kmetijstvo, vrednost nepremičnin, piranske družine

SUMMARY

THE INVENTORY OF FIXED PROPERTY IN PIRAN AND IN KAŠTEL IN THE YEAR 1626

In the third decade of the 17th century, Piran had 3500 inhabitants and Kaštel 187. In the Provincial Archive in Koper, unit Piran, a register of the Piran families and their fixed properties from 1626 is preserved while none of other villages and hamlets of Nova vas, Padna and Sv. Peter. The inventory captures all fixed property: houses, gardens, grasslands, vineyards, salt works etc. Unfortunately, only an evaluation of registered real properties is given and not their number and size. The collective value of all registered fixed properties was estimated 526.000 ducats. The real assets of the Piran region were estimated 406.533 ducats, and those in the region of Kaštel 120.267 ducats. Of course, the real assets in the region of Kaštel were mainly the property of the Piran citizens.

KEY WORDS

Piran, agriculture, value of fixed property, Piran families

Uvod: Kmetijstvo v severozahodni Istri

Kmetijstvo je bilo v obravnavanem obdobju ena najpomembnejših gospodarskih dejavnosti severozahodne Istre. Razvito je bilo predvsem gojenje vinske trte in oljk, v manjši meri tudi gojenje žita in sadjarstvo.¹ Obseg kmetijskih obdelovalnih površin je bil odvisen predvsem od naravnih (reliefnih) značilnosti ozemlja in trenutne dosežene stopnje obdelovalne tehnike (orodja in drugih pripomočkov).²

Medtem ko je bila istrska prst dobre kakovosti in primerna za poljedelstvo, pa je večje težave povzročala suša. Zaradi sredozemskih podnebnih razmer (višek padavin je v zimskem delu leta, v vegetacijski dobi pa jih ob relativno visokih temperaturah opazno primanjkuje) je v letnem delu pogosto prihajalo do izpadov pridelka zaradi krajših, občasno pa tudi daljših sušnih obdobj.³ Posledice suše so bile izrazitejšje v višje ležečih predelih (Šavrinsko gričevje) kot pa v dolinah Rižane, Drnice in Dragonje, kjer je bil nivo talne vode višji in suša ni bila tako izrazita. Obrežne ravnice ob spodnjih tokovih rek, sicer reliefno najprimernejši deli zaradi mokrotnosti, večinoma niso bile izkoriščene za kmetijske površine, v reliefno razgibanem zaledju pa je bila, tako kot danes, kmetijska pridelava otežkočena. Zaradi strmih pobočij in krušljivosti terena (fliš) so bile tu njivske površine terasasto urejene. Navadno so bile njive dolge in ozke, kar je oteževalo obdelavo. Poseben problem je predstavljala velikost polj (prevladovala so manjše površine), ostre zime (zlasti zmrzali in zled) pa so poškodovale oljke.⁴

Razmerje med gozdnatimi in obdelovalnimi površinami se je v stoletjih sicer spreminjalo, a ne bistveno.⁵ Izolska komuna naj bi imela le petino površine prekrte z gozdom. Zaradi prekomernega izkoriščanja in požarov je bila med letoma 1575 in 1635 dosežena kritična meja, ko gozdovi niso več zagotavljali zadostne količine lesa.⁶ Poseben problem je predstavljal tudi način kmetijske obdelave zemlje. Medtem ko se je v zahodnem delu Evrope

uveljavilo triletno kolobarjenje, se je na področju Dalmacije in Istre še vedno obdržalo dvoletno kolobarjenje.⁷

V prehrambnem smislu so bile žitarice še vedno najpomembnejši kmetijski pridelki, saj se je poraba žita (za prehrano ljudi in živine) v povprečju gibala od 200 do 250 kg na osebo.⁸ Ker je na severozahodnem delu istrskega polotoka primanjkovalo velikih obdelovalnih površin, ki bi bile primerne za gojenje žitaric, so morala mesta kupovati pšenico z drugih področij, kar je bil velik strošek za občinsko blagajno.⁹

Kot v drugih delih Beneške republike so tudi na ozemlju primorskih komun kmetijska opravila zaposlovala večji del aktivnega prebivalstva. V vaseh na beneškem ozemlju je bil delež aktivnega prebivalstva višji kot v mestih, kjer naj bi znašal okoli 62%.¹⁰ V Piranu naj bi bil delež agrarnega prebivalstva okoli 70%.¹¹ Tako stanje je posledica številnih dejavnikov: delo na vasi ni bilo zakonsko urejeno kot npr. v mestih obrtniško, zato so na podeželju otroke prej pritegnili k delu (pomagali so pri delu na poljih in varovali živino), primanjkovalo je denarja za nakup ustreznega orodja in pripomočkov, zato je delo na polju zahtevalo večje število delovnih rok, pa tudi starejši ljudje so še vedno aktivno pomagali pri delu.

Večina obdelovalne zemlje so imele v lasti plemiške družine, ki so stanovale v mestih, zemljo pa so dajale v najem kolonom. Zakupnino so kmetje plačevali v denarju, delno pa tudi v naravi. Višina je bila različna in odvisna od sklenjenih pogodb.¹² Zemljišča so bila kupoprodajne nepremičnine, v katere so vsi sloji prebivalstva vlagali denar. V vice-dominskih knjigah, ki jih hrani Piranski arhiv, se večina kupoprodajnih pogodb nanaša prav na zemljišča (npr. prodaja njiv, vinogradov, oljčnih nasadov, sadovnjakov, pašnikov in travnikov). Zemljo so poleg plemičev najbolj kupovali obrtniki.¹³

¹ Prim.: *Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev 1*, str. 141–143; Gestrin, *Trgovina*, str. 22; Mihelič, *Agrarno gospodarstvo Pirana*, str. 193–224; Darovec, *Davki*, str. 175.

² Prim.: *Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev 1*, str. 201–204, 213–216; Mihelič, *Agrarno gospodarstvo Pirana*, str. 204; Raukar, *Zadar*, str. 81.

³ Prim.: Darko Ogrin, *Podnebje slovenske Istre*, Koper 1996.

⁴ SI PAK PI, Colleggio dei XX. del Sal, str. 3. Meščani Pirana so se večkrat pritoževali, da je slabo vreme poškodovalo ali uničilo kmetijske pridelke. Hudi zimi v letih 1709 in 1718 sta uničili večino oljčnih dreves.

⁵ *Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev 1*, str. 136, 421–422.

⁶ Prim.: Rajšp, *Slovenija na vojaškem zemljevidu 3*, str. 186–191; Barocchi, *Il Carso*, str. 143; Kramar, *Izola*, str. 120; William H. Mc Neill, *Venezia il Cardine d'Europa 1081–1797*, Roma 1979.

⁷ Prim.: Raukar, *Zadar*, str. 82; *Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev 1*, str. 227–230. Na ta način so intenzivneje izkoriščali njivske površine, potrebno pa je bilo dodatno gnojenje njiv.

⁸ Prim.: Raukar, *Zadar*, str. 82; Mihelič, *Neagrarno gospodarstvo Pirana*, str. 15; Darovec, *Davki*, str. 176; Hocquet, *Denaro*, str. 26. Uradniki beneške magistrature, ki je skrbela za zaloge žita, so računali, da vsak meščan porabi približno libro (0,5 kg) žita dnevno.

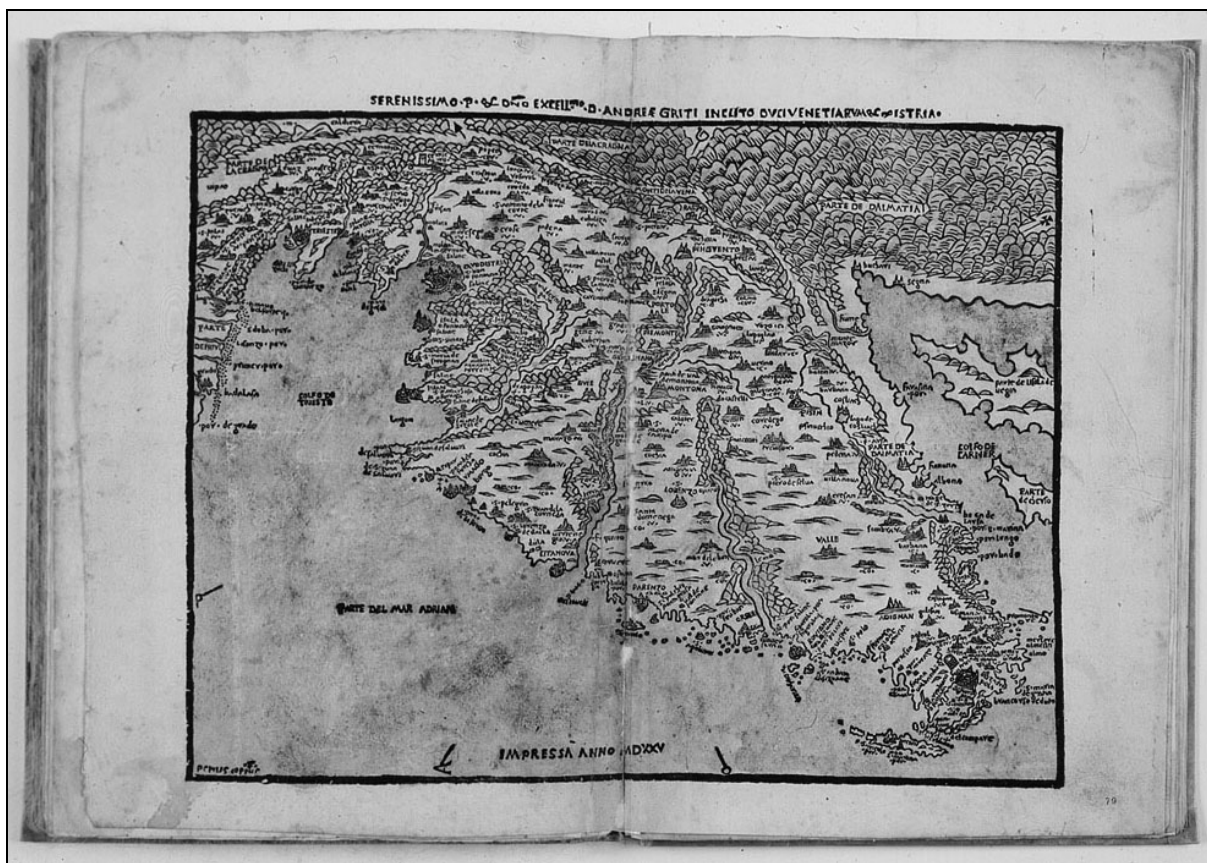
⁹ Pahor, *Statuti*, str. 124; Mihelič, *Neagrarno gospodarstvo Pirana*, str. 116–124.

¹⁰ Prim.: Beltrami, *Storia*, str. 206.

¹¹ Prim.: Darovec, *Davki*, str. 62; Mihelič, *Piran*, str. 103. Konec 19. stoletja je bil v Piranu delež kmečkega prebivalstva še vedno okoli 50%.

¹² SI PAK KP 299, Družinski arhiv Gravisi, t.e. 4, a.e. 9/I, Amministrazione str. 30–50; *Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev 2*, str. 244–252.

¹³ 10. avgusta 1613 je zidar Francesco za delo na hiši Andreja Pitacca dobil oljčni nasad. V pogodbah so omejnjeni še: Francesco Murer, Zuanne Murer, Antonio Barbier, Zanpiero del Seno specier, Francesco Masier, Baro-

*Zemljevid Istre iz leta 1525, Pietro Coppo, Summa totius Orbis
(Pomorski muzej "Sergej Mašera" Piran).*

Na intenzivno obdelane kmetijske površine so lastniki posadili trte in oljke, precej pa je bilo površin, na katerih je raslo več kultur hkrati (oljke, trte in sadno drevje). Zaradi živine je bil dobršen del zemljišč namenjen pašnikom in travnikom.¹⁴ Živino so v glavnem redili na vasi in na "stancijah" (plemiške posesti), ki so jih plemiči obdelovali s pomočjo služabnikov za lastne potrebe. Živino so imeli tudi v socidah.¹⁵ Zaradi njene dragocenosti in da ne bi povzročala škode, so jo varovali pastirji. Posledice škodnih dejanj so lahko bile zelo hude, možna je bila celo zaplemba živali. Ponoči pa so živino morali zapreti v hleve ali lesene

ograde. Če je ponoči povzročila škodo, jo je oškodovani kmet lahko zaklal, lastnik živine pa je moral poravnati škodo in plačati dva dukata kazni.¹⁶

Prebivalci Kopra, Izole in Pirana so pridelali mnogo vina in olja. Gojitev teh kultur je bila pomembna za Benetke, saj so bile velik potrošnik njihovih pridelkov. Vino in olje sta bila trgovsko blago, s katerim so istrska primorska mesta precej zaslužila. Beneška vlada jim je podeljevala dovoljenja in privilegije za prodajo kmetijskih pridelkov po celotnem beneškem ozemlju (največkrat se omenja Furlanija).¹⁷ Mesta so lahko izvažala vino (belo, črno in zonto),¹⁸ žito, oves, povrtnine (legumi). Iz Furlanije pa so uvažali les za ladjedelstvo in gradbeništvo ter žito za prehrano.¹⁹

lomio Longo barbier, Zan Maria Murer, Antonio Adamo caleger, Zacharia medico, Giacomo Fornaro, Valerio Fornaser, Benedeto de Benedeti specier, Tomaso Gregolin botteger, Antonio Zacho medico, Antonio Taiapietra, Marino Taiapietra, Zorzi Murer, Zorzi Taiapietra, Pietro Fornasaro, Francesco Pelizzer in Joanis Pietri Amoroso murer (SI PAK PI, Vicedomska knjiga 1612–1656, str. 23).

¹⁴ SI PAK PI, Beneško obdobje, t.e. 3, Popis imetja piranskih meščanov iz leta 1626.

¹⁵ Prim. Mihelič, *Socida v Piranu*, str. 63–79; SI PAK KP 299, Družinski arhiv Gravisi, t.e. 4, a.e. 9/I, Amministrazione, str. 35–40, str. 125–163, Družinski arhiv Petris, t.e. 1, Popis čred in pašnikov na otoku Cresu med letoma 1640–70.

¹⁶ Paruta, *Leggi Statutarie IV*, str. 23.

¹⁷ SI PAK PI, Repertorium, str. 66.

¹⁸ Zonta – ko je kmet odtočil vino, je na tropine dolil vodo in s tem dobil manj kakovostno in kislo vino, ki je ob prvi vročini v pomladnih mesecih dokončno "zakisalo".

¹⁹ SI PAK PI, Repertorium str. 66 (npr. dokumenta z datumom 24. 3. 1452 in 7. 6. 1491); str. 146 (dokument z datumom 24. 1. 1718). Za nakup žita str. 18 (16. 7. 1560), str. 24 (25. 5. 1601), str. 51 (2. 11. 1620), str. 69 (21. 7. 1632), str. 79 (4. 9. 1648), str. 80 (5. 8. 1649).

Najlepše in najbolj intenzivno obdelano ozemlje na severozahodni obali Istre je bilo izolsko.²⁰ Ker mesto ni imelo naravnih danosti za gradnjo večjih solnih površin, je moralo usmeriti svojo proizvodnjo v kmetijstvo. Izolani so imeli lepo urejene vinograde, na katerih so pridelali odlična vina, s katerimi so trgovali. Iz Izole so izvažali več vrst kakovostnega vina, največ muškata, proška in rebule (ribola).²¹ Velike količine vina so iz Izole izvažali v oddaljene avstrijske, nemške in madžarske dežele, pa tudi v neposredno zaledje – na Kranjsko in Štajersko.²²

Poljedelska proizvodnja je nihala glede na vremenske razmere. Koper in Piran nista bila toliko prizadeta zaradi suše, saj so v sušnih letih proizvedli večje količine soli in s tem krili izgube v poljedelstvu. Izolske prebivalce pa je izguba kmetijskih pridelkov huje prizadela. Poljedelski proizvodnji je poleg slabih vremenskih razmer škodilo pomanjkanje delovne sile, ki je bilo posledica vojne ter epidemij kuge in malarije.²³

Ob vsakem večjem konfliktu med Benečani in Avstrijci sta obe strani sprejeli ukrepe za omejevanje trgovine; včasih sta celo prekinili vse trgovske stike. Taki posegi so seveda škodili trgovinski izmenjavi, kar je prizadelo tudi poljedelce, ki niso mogli prodati svojih pridelkov. Tržišče se je v takem primeru omejilo le na Beneško republiko, kjer pa so bile cene pridelkov nižje.²⁴

Beneška vlada je pošiljala v istrske komune dekrete, s katerimi je vzpodbujala boljšo kmetijsko obdelavo. Najštevilnejši so tisti, ki priporočajo gojenje oljk.²⁵ Sredi 16. stoletja je beneška vlada tudi ustanovila posebno telo "*Magistrato dei beni inculti*", ki je z naseljevanjem novih kolonistov moral poskrbeti za smotrno izrabo neobdelane zemlje.²⁶ Posebno zanimiv je primer, ko so kmetje sekali oljke, trte in sadno drevje za kurjavo. S prodajo drv v Benetke so namreč več zaslužili kot s

kmetijskimi pridelki.²⁷ Ker je tako početje povzročalo veliko škode, je beneški senat sprejel zaščitne ukrepe. Veliko oljčnih dreves ni zadovoljivo obrodilo, zato je bilo treba ugotoviti, ali so oljke divje ali pa slabo obdelane. Da bi se proizvodnja olja povečala, so morali občinski uslužbenci poskrbeti za cepljenje divjih in za boljšo obdelavo cepljenih oljk.²⁸ Beneška vlada je izdala zakone, s katerimi je skušala urediti področje proizvodnje in prodaje olja (26. junija 1632, 17. aprila 1633 in 16. septembra 1634).²⁹ Zato je beneški senat ukazal koprskemu podestatu, naj ustanovi poseben urad, ki bo v Istri nadzoroval omenjeno področje. Kmetje so namreč kar doma stiskali olje, da jim ni bilo treba plačevati davka. Dejali so, da imajo manjše količine oljk in se jim ne splača mleti v oljarnah. Nadzorniki so kmetom ukazali, da morajo vsi, ne glede na količino, prinesiti oljke v oljarno.³⁰

Ob slabih letinah so istrske komune prosile beneško vlado za pomoč. Ta jim je običajno pomagala na dva načina. Komunam je bodisi znižala dajatve in obveznosti prenesla v naslednje leto bodisi jih črtala, lahko pa so jim iz Benetk ali z beneškega ozemlja poslali hrano. Take pomoči je bila velikokrat deležna Izola,³¹ večkrat pa so komune imele pri izvozu vina v Furlanijo tudi druge ugodnosti. Beneška vlada jim je npr. dovolila izvažati vino brez izvoznih dajatev.

Pred odhodom iz pristanišča so morali ladjarji (trgovci) prijaviti količino vina in kraj prodaje. Trgovec je položil polog, mestni nadzornik pa napisal dovolilnico za prevoz vina. Ko je trgovec v

²⁰ Prim.: Petronio, *Memorie sacre*, str. 76.

²¹ 1. decembra leta 1669 je Patron da Caorle iz Izole z ladjo peljal vino v Furlanijo (SI PAK KP 299, Družinski arhiv Gravisi, t.e. 4, Amministrazione, str. 80).

²² Prim.: Caprin, *Marine Istriane*, str. 95; Kramar, *Izola*, str. 117.

²³ Kuga v letih 1594–95 hudo prizadene mestno prebivalstvo in zavre vinogradništvo (prim. Kramar, *Izola*, str. 117).

²⁴ Bertoša, *Mletačka Istra*, str. 17.

²⁵ Prim.: ATTI e memorie, vol. X., 1895, str. 320–329. Beneški uradniki različnih magistratur so pregledovali gospodarsko stanje v Istri. Najizčrpnjša poročila o gospodarskem in socialnem stanju v beneški Istri so v Benetke pošiljali koprski podestati in kapitani. Tako je na primer Mattio Dandolo 6. 8. 1788 poslal poročilo, v katerem po splošnem uvodu in gospodarskem stanju preide na gojenje oljk in trgovanje z oljem. Skrbi ga pomanjkljivo vodenje registrov v oljčnih mlinih (torkljah) in tihotapljenje olja v Furlanijo in cesarske dežele.

²⁶ Franceschi, *L'Istria*, str. 357.

²⁷ ATTI e memorie, vol. XI, 1896, str. 62. V koprskem mestnem svetu so 26. 6. 1580 obravnavali gojenje oljk in delovanje oljčnih mlinov. V poročilu navajajo, da gospodinjstva potrošijo za domače potrebe večje količine drv. V Istri pa drevesa zelo počasi rastejo, zato vlada pomanjkanje. Stanje se je poslabšalo tudi zato, ker je naraslo število oljčnih mlinov, ki prav tako potrebujejo mnogo kuriva. Problematiko so strnili v štiri točke:

1. Velike količine lesa različne kakovosti prodajo v Benetke, kjer je tudi cena višja.

2. Prebivalci Istre zaradi pomanjkanja lesa za kurjavo sekajo oljke, trte in sadno drevje in s tem povzročajo veliko škodo.

3. Več kot 150 mož je štiri do pet mesecev na leto v vojaški službi in ne more delati ne na kmetijah ne v gozdovih – zaradi neobdelanosti zemlje in slabega vzdrževanja gozdnih površin se povzroča škoda. Treba bi bilo pridobiti "tuj" delovno silo, ki bi nadomestila izgubo.

4. Treba bi bilo zapreti manjše oljne mline, ker porabijo o velike količine lesa, kakovost olja pa je slabša.

²⁸ ATTI e memorie, vol. VI, 1890, str. 302 (dokument je datiran v senatu 11. 2. 1580). Nadzorniki so sporočili, da je v vsej Istri – posebno pa v piranski in poreški komuni – mnogo neplodnih oljčnih dreves. Senat je zato ukazal podestatom, naj pregledajo stanje in popišejo divja oljna drevesa. Nato so morali poskrbeti, da bodo kmetje slednja cepili ali pa bolje obdelali.

²⁹ Lorenzo Paruta, *Leggi Statutarie IV*, str. 155–157.

³⁰ Lorenzo Paruta, *Leggi Statutarie IV*, str. 159.

³¹ ATTI e memorie, vol. XI, 1896, str. 37.

dogovorjenem mestu vino prodal, je moral dovolilnico podpisati nadzornik kraja (mesta). Trгоvec je nato imel dva meseca časa, da je podpisano dovolilnico vrnil v matično mesto, nakar so mu vrnil polog.³²

Med komunami je večkrat prihajalo do sporov glede prodaje poljskih pridelkov. Tako je morala beneška vlada leta 1608 rešiti spor med prebivalci Buj in meščani Pirana, Umaga in Novigrada. Ker sami niso imeli pristanišča, so Bujčani izvažali svoje kmetijske izdelke prek sosednjih mest (večinoma so uporabljali bližnje pristanišče v Sečovljah),³³ prebivalci Pirana, Umaga in Novigrada pa so jih pri tem skušali na vse načine ovirati. Beneška vlada je mestom zagrozila s sankcijami, a kot kaže brez učinka, saj so se pritožbe Bujčanov ponavljale.³⁴

Beneška vlada je prav tako sprejela številne ukrepe, s katerimi je skušala ščititi kmete pred grabežljivostjo plemičev. V senatu so že leta 1475 sprejeli zakone za zaščito kmetov. Kmetom niso smeli zaradi javnih dolgov zapleniti orodja in živine, ki so jo potrebovali pri svojem delu. Ker se teh določil niso držali niti lokalni komunski funkcionarji niti plemiči, so se kmetje pritoževali.³⁵ Tako so na primer zaradi nepravilnega ravnanja s koloni iz okolice Topolovca s kaznijo zagrozili koprskemu plemiču Girolamu del Bellu. Le-ta jim je leta 1603 zaradi neporavnanih obveznosti zasegel živino. Vlada je v takih primerih ostro ukrepala. Girolamo del Bello je moral vso živino vrniti kmetom ter se z njimi sporazumeti.³⁶

Beneška vlada je tudi v 17. stoletju Istro pospešeno kolonizirala. Hkrati je sprejemala ukrepe, ki naj bi priselencem iz balkanskih pokrajin omogočili prilagajanje na nov način kmetovanja, saj so bili v glavnem pastirji. Istrska zemlja je bila zanje zelo zanimiva, saj so ob naselitvi uživali velike ugodnosti. Dvajset let so plačevali minimalne davke in imeli status "novih naseljencev" (*abitanti nuovi*). Šele po preteku te dobe so postali polnopravni državljani z vsemi pravicami in dolžnostmi. Vendar pa je prihajalo do nasprotij med starimi prebivalci in novimi naseljenci. Ti so se namreč po preteku dvajsetletnega obdobja preselili na drugo področje Istre in s tem ponovno pridobili status

"novih naseljencev". Beneški senat je to brez velikega uspeha skušal preprečiti.³⁷

Beneška vlada je v drugi polovici 17. stoletja sprejela več zakonov, s katerimi je urejala prodajo zemlje v Istri. Prepovedana je bila prodaja in dajanje zemlje v najem tujim državljanom, če ti niso prebivali na beneškem ozemlju. Beneški funkcionarji so bili zlasti pozorni na mejno področje z avstrijsko državo, kjer so bile zlorabe najštevilnejše.³⁸

Beneški senat je leta 1623 ponovno naročil koprskemu podestatu, naj poskrbi za pospešeno gojitev oljk, saj je istrska zemlja zelo primerna za to kulturo.³⁹ Istega leta je dovolil Miljam, da svobodno prodajajo olje v Trst.⁴⁰ Podobna dovoljenja so dobila tudi druga mesta na istrskem polotoku.⁴¹ Trgovinske olajšave, ki jih je dal senat istrskim mestom, kmetom večinoma niso pomagale, saj so trgovci izkoriščali njihov slab ekonomski položaj. Da so dobili denar za plačilo občinskih davkov, so kmetje večkrat prodajali svoje pridelke pod ceno, nato pa so hrano od istega trgovca kupovali nekajkrat dražje, kot so mu jo prodali.⁴²

Ko so na ozemlju beneške republike uvedli nov davek na prodajo olja, ga v istrski provinci niso vpeljali. Senat je sporočil koprskemu podestatu, da novouvedeni davek velja samo za tisto olje, ki ga izvozijo iz province, ne pa za tisto, ki ga v provinci porabijo.⁴³ Beneška vlada je ugodno rešila tudi prošnjo koprskih meščanov iz leta 1626, ko so prosili, da bi jim dovolili izvoziti 400 urn olja na Kranjsko. V prodaji so sodelovali vsi koprski meščani, tako da so bili vsi deležni pomoči.⁴⁴

Za razvoj oljarstva so bile zelo pomembne oljarne (torklje). V Piranskem arhivu so ohranjeni pravilniki o delovanju oljarn. Občinski nadzorniki so delo v njih strogo nadzorovali in pazili, da ne bi prihajalo do zlorab. Oljar je moral voditi pisno dokumentacijo o količini oljk, ki jih je prevzel, in o količini pridobljenega olja. Prepovedano je bilo dvojno stiskanje oljk (mleto oljčno maso je bilo dovoljeno samo enkrat stisniti, potem je oljar maso uporabil za kurjavo).⁴⁵ Dekretov, ki so jih izdajali beneški funkcionarji, pa kmetje niso spoštovali.⁴⁶

³² SI PAK KP 300, Družinski arhiv Grisoni-Sabini, t.e. 1.

³³ SI PAK PI, Repertorium, str. 24.

³⁴ ATTI e memorie, vol. XII., 1897, str. 406.

³⁵ ATTI e memorie, vol. XIII., 1898, str. 126.

³⁶ ATTI e memorie, vol. XII., 1897, str. 104. Senat je naročil koprskemu podestatu, naj ukrepa proti Girolamu del Bellu, ki je uvedel v Topolovcu davke "detta prauda". Kljub temu, da so mu kmetje plačevali vse zakonite davke, jim je zaplenil živino. Senat je naročil, naj koprski podestat poskrbi, da kmetje živino dobijo nazaj. Če pa bi Del Bello nadaljeval z nezakonitim početjem, bi ga kaznovali. Niso pa navedli, kakšna kazen bi sledila.

³⁷ Paruta, *Leggi Statutarie IV*, str. 67.

³⁸ Paruta, *Leggi Statutarie IV*, str. 65.

³⁹ Paruta, *Leggi Statutarie IV*, str. 126.

⁴⁰ Paruta, *Leggi Statutarie IV*, str. 129.

⁴¹ Paruta, *Leggi Statutarie IV*, str. 132.

⁴² Paruta, *Leggi Statutarie III*, str. 9.

⁴³ Paruta, *Leggi Statutarie IV*, str. 139.

⁴⁴ Paruta, *Leggi Statutarie IV*, str. 149.

⁴⁵ SI PAK PI, Beneško obdobje, t.e. 2, Prepisi in kopije dokumentov 1421-1610.

⁴⁶ Paruta, *Leggi Statutarie III*, str. 155. Beneške magistrature so večkrat ponovile dekrete iz leta 1634, s katerimi so skušale urediti razmere v proizvodnji in prodaji olja. Kmetje so še naprej doma stiskali olje in se s tem izogibali plačevanju davkov. Beneški nadzorniki niso imeli pravih podatkov o proizvodnji in količini olja, ki je šlo v prodajo brez nadzora.

1626

Sume di tutte le fidejussorie, id. vil. per. Rural. l'annate: a del valore di Beni,
come caso di Copi di Casa dei in Anno 1626

10	@18	42000.	10	@15	72089.
11	@18	32080.	11	@15	29857.
12	@18	9008.	12	@15	5570.
13	@18	12325.	13	@15	2198.
14	@18	5750.	14	@15	1650.
15	@18	15850.	15	@15	3120.
16	@18	10887.	16	@15	5280.
17	@18	18471.	17	@15	8250.
18	@18	20088.	18	@15	5525.
19	@18	15718.	19	@15	2180.
20	@18	187497.	20	@15	10200.
21	@18	8980.	21	@15	508800.
22	@18	7580.	22	@15	5000.
23	@18	18190.	23	@15	6700.
24	@18	9430.	24	@15	4100.
25	@18	6874.	25	@15	6900.
26	@18	6520.	26	@15	526800.
27	@18	9110.	27	@15	1050600.
28	@18	7350.	28	@15	1756. 1626
29	@18	10295.			
30	@18	7990.			
31	@18	272250.			
32	@18	8970.			
33	@18	4800.			
34	@18	11150.			
35	@18	12380.			
36	@18	19050.			
37	@18	6725.			
38	@18	6110.			
39	@18	7970.			
40	@18	7250.			
41	@18	6912.			
42	@18	353727.			
43	@18	1810.			
44	@18	1850.			
45	@18	688.			
46	@18	7848.			
47	@18	7870.			
48	@18	11510.			
49	@18	6740.			
50	@18	4150.			
51	@18	9070.			
52	@18	6410.			
53	@18	427089.			

Popis imetja piranskih meščanov iz leta 1626
(PI, Beneško obdobje, t.e. 3, str. 35).

Popis nepremičnin v Piranu in Kaštelu leta 1626

Od začetka 16. stoletja je beneško gospodarstvo nazadovalo zaradi turških osvajanj in vse hujše španske in portugalske konkurence v pomorski trgovini. Turški in severnoafriški gusarji in pirati so poleg redne turške vojske pogosto napadali beneške posesti in trgovske ladje. Napadi so prizadeli že načeto pomorsko trgovino, ki je nazadovala po odkritju novih pomorskih poti in celin

ter selitvi trgovskih središč na atlantske obale. Zaradi uskoških napadov se je politično stanje slabšalo tudi v neposredni bližini Benetk. Nesoglasja z avstrijsko državo so se stopnjevala v vojno med letoma 1616–1618. V tridesetih letih pa se je začela tridesetletna vojna, ki je negativno vplivala tudi na gospodarstvo Beneške republike.

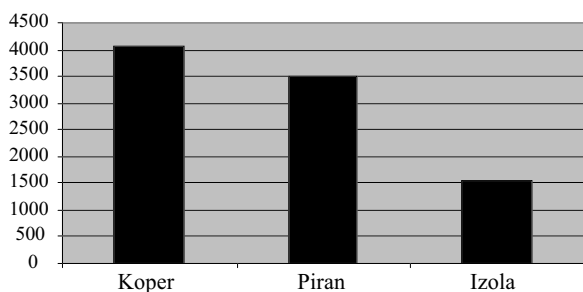
Zaradi izgube dohodkov, ki jih je prinašala pomorska trgovina z Levantom, je Beneška republika povečala nadzor nad svojimi provincami v neposredni bližini samih Benetk, tako tudi nad Istro.

Beneški nadzorniki so po pregledu gospodarskega stanja v Istri pripravljali predloge za izboljšave, ki so jih do propada države ponavljali, kar pomeni, da niso bili uspešni. Lokalnim podestatim in uradnikom so naročali, naj skrbno vodijo trgovske in davčne knjige, opravijo štetje prebivalstva, popis solnih polj in posesti. Dobljeni podatki so prispevali k realni oceni gospodarskega stanja in določanju višine davkov.

V Piranskem mestnem arhivu je v fondu pod signaturo "Beneško obdobje" shranjen popis piranskih družinskih poglavarjev (*Capi famiglia*) iz leta 1626.⁵⁰ Dobro ohranjen rokopis obsega 55 strani. Razdelili bi ga lahko na tri dele: prvi del obsega popis piranskih meščanov, ki so dali komisiji celovite podatke (od 1. do 30. strani); drugi del obsega popis lastnikov, ki so imeli nepremičnine na področju Kaštela (od 31. do 48. strani); tretji del popisa pa obsega tiste lastnike, ki niso hoteli dati točnih podatkov o svoji lastnini, zato je komisija sama ocenila njihovo imetje brez navedb nepremičnin (od strani 48 do 54). V popisu niso navedeni lastniki ostalih naselij in vasi, kot so Sečovlje, Padna, Sv. Peter in Nova vas.⁵¹

Zanimiva je primerjava števila prebivalstva v treh obalnih mestih v tem obdobju. Po popisu prebivalstva, ki so ga opravili maja leta 1623, naj bi Koper imel 4.065 prebivalcev, in sicer: 1.086 odraslih moških in 1.309 žensk, 823 dečkov in 689 deklic ter 158 oseb, ki so živeli v samostanih. V Izoli je živelo 1.549 ljudi, in sicer: 14 kanonikov, 442 odraslih moških, 450 žensk, 334 dečkov, 288 deklic in 21 Judov, v Piranu 3.496 prebivalcev, in sicer 2.070 odraslih oseb in 1.426 otrok. Kaštel je štel 187 prebivalcev, in sicer: 58 moških, 69 žensk in 60 otrok.⁵²

Graf 1: Število prebivalstva v Kopru, Izoli po popisu leta 1623 in v Piranu po popisu leta 1621 (La Provincia VIII, No. 22, str. 1555 iz 16. 11. 1874).

⁵⁰ SI PAK PI, Beneško obdobje, t.e. 3, Popis imetja piranskih meščanov iz leta 1626.

⁵¹ SI PAK PI, Beneško obdobje, t.e. 3, Popis imetja piranskih meščanov iz leta 1626.

⁵² La Provincia VIII, No. 22, str. 1555 iz 16. 11. 1874.

Popisna komisija v sestavi Zampiero del Seno, Zuanne Vidali, Zuanne Apollonio in Augustino Venier je začela z delom 8. marca 1626. Vpisi so sumarni in ne povedo natančnega števila nepremičnin. Na koncu osebnega popisa pa je vpisana vrednost nepremičnin. Vpisane so hiše, vinogradi, oljke, njive, vrtovi, pašniki, ledine, soline, stancije (posesti na podeželju), krušne peči, mlini, ribji rezervati in skupna vrednost vseh nepremičnin. Prvi dan popisa 8. marca je komisija vpisala 54 lastnikov, 9. marca 13, 10. marca 15, 11. marca 16, 13. marca 15, 14. marca 16, 15. marca 155, 16. marca 26, 17. marca 14, 18. marca 12, 19. marca 35, 20. marca 13, 21. marca 13. V nedeljo, 22. marca, je komisija začela popis v Kaštelu. Prvi dan je vpisala 134 lastnikov, 25. marca 25, 26. marca 13 in 27. marca 63. 27. marca je začela popisovati tudi tiste lastnike, ki niso hoteli sodelovati pri popisu – teh je bilo 14. Popis je končala 23. septembra 1627, ko je vpisala še vse preostale.⁵³

Tabela 1: Število vpisanih družinskih premoženj (po datumih).

	Datum	Število vpisov
1.	8. marca – Piran	54
2.	9. marca	13
3.	10. marca	15
4.	11. marca	16
5.	13. marca	15
6.	14. marca	16
7.	15. marca	155
8.	16. marca	26
9.	17. marca	14
10.	18. marca	12
11.	19. marca	35
12.	20. marca	13
13.	21. marca	13
14.	22. marca – Kaštel	134
15.	25. marca	25
16.	26. marca	13
17.	27. marca	63
18.	23. septembra	65
		Skupno 697

Število vseh vpisanih lastnikov je 697, od tega jih je 463 iz Pirana (med temi jih 93 ni hotelo sodelovati), 234 pa s področja Kaštela. Enajst vpisov je registriranih kot dediščina, kar kaže na to, da imetja še niso razdelili med naslednike. V 144 primerih so kot družinski poglavarji vpisane ženske (89 v Piranu in 55 na področju Kaštela). Ker ni količinskih vpisov, je procentualna analiza vpisanih nepremičnin dokaj tvegana.

⁵³ SI PAK PI, Beneško obdobje, t.e. 3, Popis imetja piranskih meščanov iz leta 1626.

Graf 2: Delež Pirančanov in Kaštelčanov med lastniki nepremičnin leta 1626.

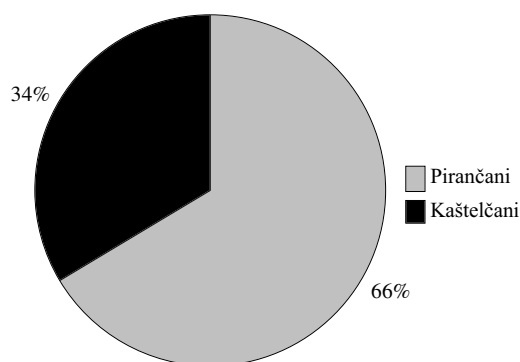

Tabela 2: Struktura nepremičnin v Piranu leta 1626 (upoštevanih je le 376 popisov premoženjskega stanja, ker je le toliko lastnikov dalo celovite podatke).

Vrsta lastnine	Št. vpisov	% od 376 vpisov	% od 463 vpisov
Hiša	343	91,22	74,08
Vinograd	374	99,46	80,77
Oljke	337	89,62	72,78
Njive	–	–	–
Vrt	73	19,41	15,76
Pašnik	73	19,41	15,76
Ledina	190	50,53	41,04
Soline	101	26,87	21,81
Stancija	35	9,31	7,56
Krušna peč	6	1,60	1,29
Mlin	9	2,39	1,94
Ribji rezervat	8	2,12	1,73
SKUPAJ	376		

Na osnovi vpisov je razvidno, da so imeli skoraj vsi (99,42 %) piranski lastniki vinograde, velika

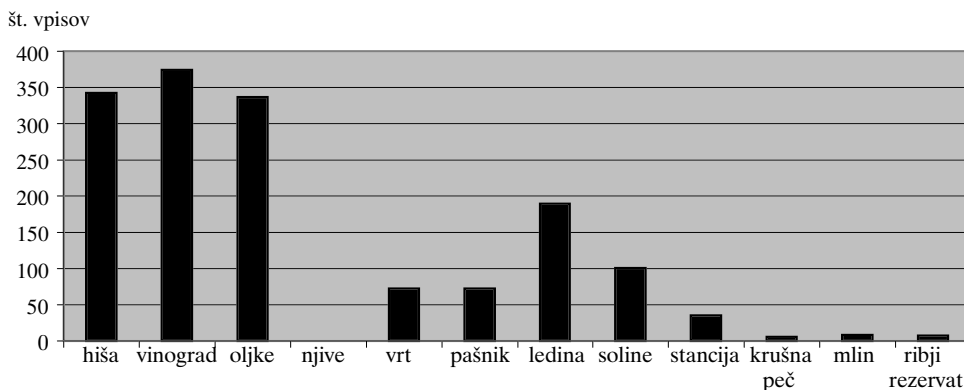
večina pa je imela lastno hišo ali pa vsaj njen del. Poleg vinogradov so imeli številne nasade oljk. Zanimivo je, da ni niti enega vpisa posesti njiv (polj). Le-te so omenjene kot sestavni del stancij. Petina piranskih lastnikov je imela vrtove in pašnike, pri polovici lastnikov pa je vpisana ledina, kar kaže na tedanji način kmetovanja (dvoletno kolobarjenje). Ledina je služila tudi za pridobivanje krme za drobnico in govedo. Vsak četrti piranski lastnik je imel v lasti solna polja. Lastniki solin so bili predvsem bogatejši mestni plemiči in meščani. Ti so imeli v lasti še stancije, mline, ribje rezervate in krušne peči.

Tabela 3: Struktura nepremičnin v Kaštelu leta 1626.

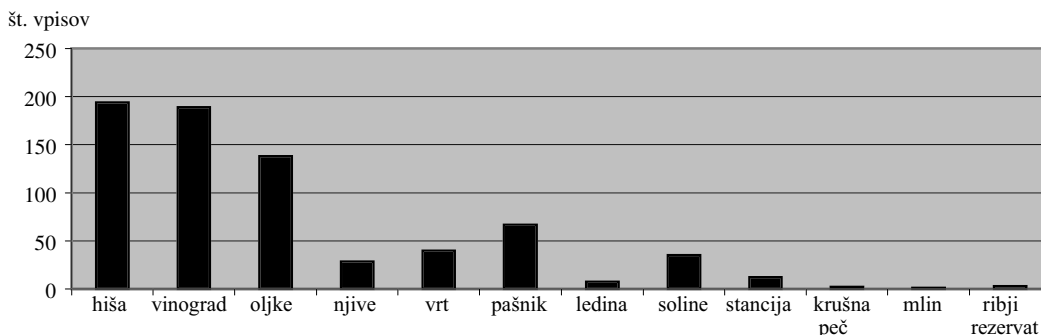
Vrsta lastnine	Št. vpisov	%
Hiša	194	82,47
Vinograd	189	80,77
Oljke	138	58,98
Njive	28	11,96
Vrt	40	17,09
Pašnik	67	28,63
Ledina	8	3,42
Soline	35	14,95
Stancija	12	5,13
Krušna peč	2	0,86
Mlin	1	0,42
Ribji rezervat	3	1,29

V Kaštelu je bila struktura lastništva nekoliko drugačna. Tudi tu je večina lastnikov imela hišo ali njen del in vinograde, velika razlika pa se kaže v oljčnih nasadih. Teh je bilo v Kaštelu kar 30,9% manj kot v Piranu, prav tako pa so opazne razlike v posesti vrtov, ledin in solin. V Kaštelu je imelo ledino le 3,4% vpisanih lastnikov, zato pa je skoraj 12% lastnikov imelo tudi njive.

Graf 3: Struktura nepremičnin v Piranu leta 1626.

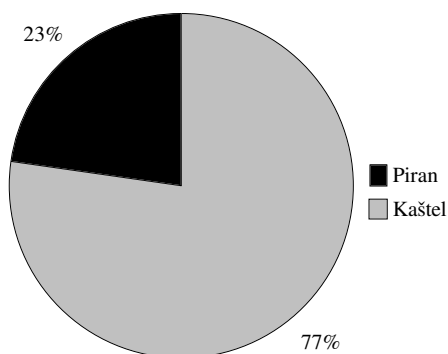

Graf 4: Struktura nepremičnin v Kaštelu leta 1626.

Zanimiva je tudi ocenjena vrednost nepremičnin. Skupna vrednost vseh popisanih nepremičnin je bila ocenjena na 526.800 ducatov. Nepremičnine s področja Pirana so bile ocenjene na 406.533, s področja Kaštela pa na 120.267 ducatov. Najbogatejši lastniki so bili Zuanne de Pretto s 15.200 ducati, Augustin Venier s 15.000, Zuanne Apollonio z 10.000, Almerigo Furegon z 9.000, Marco Pettronio z 8.000, Antonio Dardi s 7.618, Zorzi Testa s 7.000, Lucietta Rotta s 5.500, Jacomo de Boniffatio s 5.130, Zan Paulo Fonda s 5.190 in Piero de Pretto s 5.000 ducati. Dediščina Gian Paula Pollesina je bila ocenjena na 6.230 ducatov, Marca Caldaneja na 7.000 in Marca Apollonia na 4.200 ducatov. Čeprav je opaziti večje število nepremičnin vrednosti med 1.000 in 5.000 ducati, pa so drugi lastniki imeli posest manjših vrednosti.

Graf 5: Delež ocenjene vrednosti nepremičnin v Piranu in Kaštelu leta 1626.

V lastniški strukturi so prevladovali manjši posestniki. Posest v vrednosti do 500 ducatov je imelo kar 281 posestnikov ali skoraj 60 odstotkov, 18,5 odstotkov posestnikov je imelo nepremičnine v vrednosti od 500 do 1000 ducatov, 9,1 odstotkov v vrednosti od 1000 do 1500 ducatov, 4,9 odstotkov v vrednosti od 1500 do 2000 ducatov in 7,6 odstotkov nad 2000 ducati.

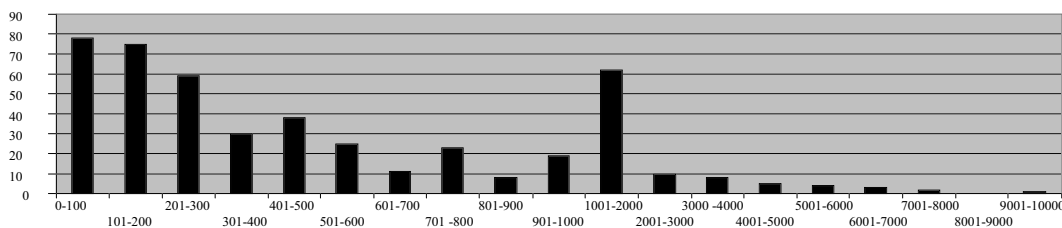
Tabela 4: Ocenjena vrednost nepremičnin v Piranu leta 1626 (v ducatih).

Vrednost	Število lastnikov	%
0 – 100	78	16,85
101 – 200	75	16,20
201 – 300	59	12,74
301 – 400	30	6,48
401 – 500	38	8,10
501 – 600	25	5,41
601 – 700	11	2,37
701 – 800	23	4,97
801 – 900	8	1,72
901 – 1000	19	4,11
1001 – 2000	62	13,41
2001 – 3000	10	2,16
3001 – 4000	8	1,72
4001 – 5000	5	1,08
5001 – 6000	4	0,86
6001 – 7000	3	0,65
7001 – 8000	2	0,43
8001 – 9000	–	–
9001 – 10000	1	0,22
nad 10000	2	0,44

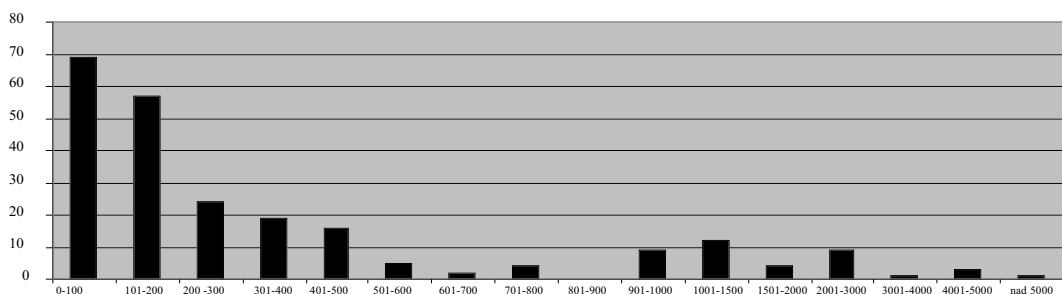
Tabela 5: Ocenjena vrednost nepremičnin v Kaštelu leta 1626 (v ducatih).

Vrednost	Število lastnikov	%
0 – 100	69	29,35
101 – 200	57	24,25
201 – 300	24	10,20
301 – 400	19	8,08
401 – 500	16	6,61
501 – 600	5	2,13
601 – 700	2	0,85
701 – 800	4	1,70
801 – 900	–	–
901 – 1000	9	3,83
1001 – 1500	12	4,27
1501 – 2000	4	1,28
2001 – 3000	9	3,83
3001 – 4000	1	0,43
4001 – 5000	3	1,28
nad 5000	1	0,43

Graf 6: Število lastnikov in ocenjena vrednost njihove posesti v Piranu leta 1626 (v dukatih).

Graf 7: Število lastnikov in ocenjena vrednost njihove posesti v Kaštelu leta 1626 (v dukatih).

V Kaštelu so prav tako prevladovali manjši posestniki. 185 posestnikov ali kar 78,7 odstotkov je imelo posest v vrednosti do 500 dukatov, le 6,8 odstotkov posestnikov je imelo nepremičnine v vrednosti od 500 do 1000 dukatov, 5,1 odstotkov v vrednosti od 1000 do 1500 dukatov, 1,7 odstotkov v vrednosti od 1500 do 2000 dukatov in 5,5 odstotkov nad 2000 dukati. Posest, vredno več kot 2000 dukatov, je v Kaštelu imelo le 13 posestnikov, v Piranu pa 35 posestnikov oz. dobra 2 odstotka več kot v Kaštelu.

Popis je zanimiv, saj delno kaže premoženjsko strukturo piranskih meščanov (družin). Žal v njem ni zajeta premoženjska lastnina, ki bi omogočila povsem natančno ekonomsko analizo družinskega premoženja.⁵⁴

Tabela 6: Ocenjena vrednost nepremičnin leta 1626 po posameznih družinah v Piranu (v dukatih).

Družina ⁵⁵	Št. ⁵⁶	Vsota
? Piero, Piero ⁵⁷	1	200
? Zorzi, Domenego	1	200
? Zuane, Jacobo	1	20
? Zorzi, Antonio	1	100
Adamo de	1	100
Agnoli	1	100
Albini	1	850
Amoroso	4	9730
Apollonio	8	21600
Auanzo da	3	4700
Badoer	1	2000
Baldini	2	1400
Baldzago	1	800
Barbo	1	30
Barboio	2	1050
Bartole	1	1200
Baseo	1	240
Battello	1	70
Benedetti, de	4	3818
Bernardin	1	300
Bertoza	1	200
Bon	1	200
Bonazza	4	1500
Bonifatio	14	17165

⁵⁴ Med vpisanimi lastniki je s 40 vpisi najpogosteje zastopan priimek Petronio (Petronio), sledijo Viezzoli z 20 vpisi, Bonifatio z 18, Fonda s 17, De Preto in Pitacho s po 15, Vidal s 13, Apollonio in Fraiacomo s po 11, Trani z 10, Predanzan z 9, Brazzati in D'Avanzo s po 8 vpisi, De' Corsi, Pozo in Ruzzier s po 7 vpisi, Bonazza, Cusma, Furlan, Marazza in Potocho s po 6, Caldana, Rauatico, Spadaro in Tisana pa s po 5 vpisi. Za piranski del lastnikov je pripravljen celoten seznam lastnikov, za Kaštel pa samo priimki in imena lastnikov. Imena in priimki so prepisani v originalu, kot jih je vpisala popisna komisija.

⁵⁵ Vpis označuje enak družinski priimek.

⁵⁶ Vpisana vrednost označuje število družin z enakim priimkom.

⁵⁷ Prvim štirim vpisom z vprašanjem se ni dalo določiti družinske pripadnosti.

Bontempo	1	300
Boru	1	200
Botter	1	200
Bouassin	1	4200
Brazzati	6	5760
Caldana	5	17600
Calleger	1	300
Calugna	1	200
Candido	1	50
Capitolo	1	740
Castro, de	1	2000
Cauazzo	1	2700
Chierego	1	150
Colomban	1	1500
Constantin	3	630
Contento	1	100
Coppo	1	100
Corelich	1	100
Corsi, de	4	6300
Cortese	1	250
Corti	1	250
Creuatin	1	600
Cucagna	2	500
Cusma	6	3808
Dache	1	400
Dardi	1	7618
Deglia	1	1100
Drago	1	200
Duseno	1	1000
Fama	1	60
Fantin	1	1450
Fauero	1	200
Feron	5	2440
Fonda	11	12845
Fornara	1	50
Fornasan	1	500
Fornasaro	5	3200
Fraiacomo	6	5600
Franceschino	1	50
Francesco	1	30
Furegon	1	5100
Furian	3	2400
Furlan	6	1370
Galafan	1	200
Galdio	1	170
Galignana	1	800
Galiotto	1	800
Gattinon	2	1300
Gelfo	2	1200
Giraldi	2	2600
Grego	1	100
Gregoretti	3	2050
Greisan	1	100
Hore, delle	3	760
Iasich	1	140

Ielsa	1	100
Inchiostro	1	50
Indrigo	3	4400
Joia	1	3300
Laura, pok. Antonija	1	200
Lecis	1	162
Loi	3	1400
Longo	1	100
Lucha	1	20
Lugnan	2	1150
Maiola	1	210
Manin	1	100
Manzo	1	200
Manzuto	1	550
Maraspin	4	960
Marazza	5	1420
Marcante	1	1000
Marenzi	4	550
Mattalon	2	750
Medea	1	150
Menega	1	1600
Mista	1	1000
Moro	1	100
Motoso	1	800
Mugisan	1	200
Muner	2	550
Nardo	1	90
Nassinguera	1	300
Paduan	1	500
Paiaro	1	110
Palaiera	1	200
Parenzan	2	420
Passamani	1	300
Pauanello	2	880
Pelizzaro	2	380
Pellanda	1	400
Pertula	3	300
Petener	1	1000
Pettronio	26	27697
Pezench	1	200
Piane	1	510
Picinini	1	1600
Pierobon	2	2030
Pitacho	10	12880
Pitor	1	100
Pizogrum	1	200
Plaisseri	1	100
Pollesin	1	6230
Poluini	1	1000
Ponte	1	400
Ponterba	1	200
Potocho	4	1200
Pozo	5	940
Predanzan	7	2515
Pretto, de	16	28848

Pustrizza	2	420
Radiuo	3	3850
Rualico	5	2420
Regudeo	1	100
Rigo	1	300
Rizzo	2	260
Rosan	1	40
Rosseta	1	2000
Rosso	3	481
Rotta	2	7500
Ruzzier	7	4140
Salò	3	2360
Saluore	1	200
Saracho	1	4000
Sardo, de	2	1100
Sarton	1	100
Sartor	1	400
Schelich	1	150
Schiauon	1	130
Schiavuzzo	2	780
Sebastian	5	3450
Senno	2	3600
Seso	1	550
Sibini	1	100
Sittin	1	100
Sola	1	400
Spadaro	5	4380
Spinel	1	30
Taiapietra	2	350
Tamato	1	230
Tamburlin	1	400
Tarazzer	1	20
Taxe	1	400
Tentil	1	400
Testa	1	7000
Tisana	5	1190
Tiso	1	800
Tomasin	1	450
Tome	1	1200
Torre	3	2750
Trani	8	2570
Trentinol	1	100
Trevisan	1	30
Turcho	2	450
Valese	4	1100
Vallon	1	50
Varin	2	540
Vena	1	50
Venier	3	19500
Ventura	2	1500
Verginella	1	200
Veronese	1	250
Verzi	1	250
Vidal	9	6880
Viezzoli	13	5460

Visintin	1	550
Viuiani	2	1220
Volpe	1	110
Zan Grando	3	3500
Zan Maria	1	50
Zanatti	1	1000
Zanmarin	3	1360
Zanoli	1	1500
Zanton	1	300
Zarrotti	1	900
Zauha	1	3000
Zebon	1	1100
Zorzi, di	1	400
Zuane, de	1	600
Zucha	1	500
SKUPAJ	463	400347

Tabela 7: Vrednost nepremičnin po posameznih družinah v Kaštelu (v dukatih).

Družina	Št.	Vsota
Agnoli	2	260
Albini	1	226
Apollonio	3	7300
Arzentin	1	90
Auanzo de	6	2990
Baldin	1	200
Barbo	1	60
Benedetti de	1	1500
Benetto de	1	2400
Bergoz	1	30
Bertolo	1	40
Bertozzi	1	400
Bianchi	2	2230
Bonazza	2	400
Bonifatio	6	3500
Bouasin	1	1200
Brazzati	2	1440
Brech	1	40
Brendan	1	100
Buslecha	1	40
Caizza	1	56
Caldana	1	3000
Calugno	3	200
Canpagna	1	200
Capeller	1	550
Carlino	1	120
Castro de	1	350
Cauarlin	1	60
Chirico	1	600
Chreuatn	1	80
Clobuzar	1	200
Collandi	1	150
Constantin	2	750
Contento	2	260

Corsi	3	1000
Cortese	1	500
Corti	1	200
Crai	1	250
Cucagna	1	200
Cusma	1	30
Dardi	1	4500
Dobrouaz	1	10
Dragbo	1	200
Fauero	2	480
Feran	1	300
Fonda	6	2290
Fornaser	1	250
Fraiacomo	5	6740
Furegon	1	9000
Furlan	1	40
Galba	1	60
Gasperini	1	400
Getro	1	200
Giraldi	2	500
Gladio	1	150
Graisana	1	180
Iachin	1	125
Inchiostro	1	300
Indrigo de	1	3000
Isolan	1	100
Jochin	1	100
Loi	2	220
Lucha	1	100
Lugnan	1	100
Manzuto	1	150
Marazza	1	200
Masiera	1	150
Michiza	1	30
Montonese	1	100
Moretto	1	400
Nessa	1	80
Padoan	1	200
Pellegrini	1	2500
Pertanauch	2	80
Pettener	1	1100
Petronio	14	10520
Pierobon	3	2600
Pinguintin	2	213
Pistor	1	420
Pitacho	5	4870
Pocecho	1	30
Potocho	2	1000
Pozzo	2	2887
Predanzan	2	660
Pretto	1	130
Rabusin	1	60
Rausalico	1	500
Raunichardi	1	100
Rip	1	130

Riper	1	70
Romacod	2	115
Rossignol	2	340
Rosso	1	380
Rotta	1	4460
Ruzzier	1	300
Saluori	1	300
Saracha	2	1300
Scattiuera	1	66
Schiavuzzo	4	840
Sebastian	1	200
Sebo	3	340
Selesinich	1	200
Seuchurchio	1	500
Simonetto	1	60
Sinchovich	2	440
Spadaro	2	1680
Stancich	1	50
Sterzai	1	130
Stipane	3	860
Stornu	1	50
Stranizza	1	100
Such	1	300
Taiapietra	6	1800
Tama	1	120
Tamburlin	2	150
Tanin	1	100
Tarazer	3	530
Tisana	1	350
Torazzelli	2	3400
Torre	1	2500
Trani	2	1600
Trauich	1	50
Triconbrech	1	100
Triuisan	1	40
Valese	1	1000
Varin	2	330
Vatta	2	1300
Verne	1	120
Vidal	4	1300
Viezzoli	6	1440
Vigna	1	100
SKUPAJ	234	123498

Zaključek

Občinski popisovalci so v 18 dneh (v obdobju med 8. in 11. marcem, med 13. in 22. marcem, med 25. in 27. marcem ter nato 23. septembra 1626) popisali 697 družinskih nepremičninskih posesti v Piranu in Kaštelu. V popisu niso zajeli premične posesti (denar, zlatnino, ladje, umetniška dela, živino itd.). Skupna vrednost vseh popisanih nepremičnin je bila ocenjena na 526.800 dukatov. Nepremičnine s področja Pirana so bile ocenjene na

406.533, s področja Kaštela pa na 120.267 dukatov. Seveda je bila večina nepremičnin na področju Kaštela last piranskih meščanov. Sam popis daje le delno podobo premoženjskega stanja družin, saj manjka vrednost premoženjskega premoženja. Iz popisa pa je vendarle razvidno, da je le trinajst najbogatejših družin posedovalo nepremičnine vredne nad 5.000 dukatov, kar je v primerjavi z Benetkami, kjer so bogatejše družine imele nad 100.000 dukatov vredne nepremičnine, relativno malo.

VIRI IN LITERATURA

ARHIVSKI VIRI

SI PAK – Pokrajinski arhiv Koper

KP 299, Družinski arhiv Gravisi, t.e. 4, a.e. 9/I, Amministrazione.

KP 307, Družinski arhiv Petris, t.e. 1.

SI PAK PI – Pokrajinski arhiv Koper, enota Piran

PI, Collegio dei XX. del Sal.

PI 9, Občina Piran, Kodeksi, Vicedominska knjiga 1612–1656.

PI, Beneško obdobje, t.e. 2, Prepisi in kopije dokumentov 1421–1610.

PI, Beneško obdobje, t.e. 3, Popis imetja piranskih meščanov iz leta 1626.

PI, Repertorium.

LITERATURA IN OBJAVLJENI VIRI

AMSI (Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria): vol. VI, Parenzo: Società istriana di archeologia e storia patria. Tipografia Gaetano Coana, 1890.

AMSI, vol. X, Parenzo: Società istriana di archeologia e storia patria. Tipografia Gaetano Coana, 1895.

AMSI, vol. XI, Parenzo: Società istriana di archeologia e storia patria. Tipografia Gaetano Coana, 1896.

AMSI, vol. XII, Parenzo: Società istriana di archeologia e storia patria. Tipografia Gaetano Coana, 1897.

AMSI, vol. XIII, Parenzo: Società istriana di archeologia e storia patria. Tipografia Gaetano Coana, 1898.

AMSI, vol. XVI, Parenzo: Società istriana di archeologia e storia patria. Tipografia Gaetano Coana, 1900.

Barocchi, Roberto: Il Carso da Ressel a oggi. Prispavek v katalogu *Josef Ressel, Un inventore a Trieste*. Trieste, 1993.

Beltrami, Daniele: *Storia della popolazione di Venezia alla fine del secolo XVI alla caduta della Repubblica*. Venezia, 1954.

Bertoša, Miroslav: *Mletačka Istra u XVI. i XVII. stoljeću*. Pula, 1986.

Caprin, Giuseppe: *Marine Istriane*. Trieste, 1905.

Darovec, Darko: *Davki nam pijejo kri*. Koper : Univerza na Primorskem : Znanstveno-raziskovalno središče Koper : Zgodovinsko društvo za južno Primorsko (Knjižnica Annales Majora), 2004.

De Franceschi, Carlo: *L'Istria*. Parenzo, 1879.

Gestrin, Ferdo: *Trgovina slovenskega zaledja s primorskimi mesti od 13. do konca 16. stoletja*. Ljubljana : Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1965.

Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev: Zgodovina agrarnih panog 1, Agrarno gospodarstvo. Ljubljana : Državna založba Slovenije, 1970.

Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev: Zgodovina agrarnih panog 2, Družbena razmerja in gibanja. Ljubljana : Državna založba Slovenije, 1980.

Hocquet, Jean-Cloude: *Denaro, navi e mercanti a Venezia*. Roma : Lipa, 1999.

Kramar, Janez: *Izola mesto ribičev in delavcev*, Koper : Lipa, 1988.

La Provincia VIII, No. 22, str. 1555 iz 16. 11. 1874.

Mc Neill, William H.: *Venezia il Cardine d'Europa 1081–1797*. Roma, 1979.

Mihelič, Darja: *Socida v Piranu od 1280 do 1340*. V: Mikeln, Tone (ur.): *Slovensko morje in zaledje 2/3*, Koper : Lipa, 1979.

Mihelič, Darja: *Agrarno gospodarstvo Pirana od 1280 do 1340*. *Zgodovinski časopis*, 38/3, Ljubljana : Zveza zgodovinskih društev Slovenije, 1984, str. 193–224.

Mihelič, Darja: *Neagrarno gospodarstvo Pirana od 1280–1320*. Ljubljana : Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1985.

Mihelič, Darja, Mihelič, France, Pocaajt, Jasna: *Piran mesto in ljudje pred sto leti*. Koper : Zgodovinsko društvo za južno Primorsko (Knjižnica Annales 12), 1996.

Ogrin, Darko: *Podnebje slovenske Istre*. Koper : Knjižnica Annales 12, 1996.

Pahor, Miroslav: *Statuti mesta Piran, Izole in Kopra*. *Kronika*, 5, 1957, str. 123–134.

Paruta, Lorenzo: *Leggi Statutarie per il buon governo della Provincia d'Istria*, 1757.

Petronio, Prospero: *Memorie sacre e profane dell'Istria*. Trieste, 1968.

Rajšp, Vincenc, Terpin, Drago: *Slovenija na vojaškem zemljevidu 1763–1787 (1804)*. 3. zvezek. Ljubljana: Znanstveno raziskovalni center SAZU, Arhiv RS, 1997.

Raukar, Tomislav, Petricioli, Ivo, Švelec, Franjo, Peričić, Šime: *Zadar pod mletačkom upravom 1409–1797*. Zadar : Filozofski fakultet Zadar, 1987.

R I A S S U N T O

**Censimento dei beni immobili a Piran
(Pirano) e Kaštel (Castelvenere) nel 1626**

Dall'inizio del XVI secolo l'economia veneziana cominciò a decadere a causa delle conquiste turche e, in misura ancora maggiore, della concorrenza spagnola e portoghese nel commercio marittimo. I predoni e i pirati turchi e dell'Africa settentrionale attaccavano spesso non solo l'esercito regolare ma anche i possedimenti e le navi commerciali veneziane. Gli attacchi ebbero pesanti conseguenze per il già duramente provato commercio marittimo, che cercava di nascosto nuove rotte commerciali e nuovi continenti per trasferire i suoi centri sulla costa atlantica. In conseguenza degli attacchi degli Uscochi la situazione politica peggiorò anche nei territori più vicini a Venezia.

A causa della perdita dei guadagni derivanti dal commercio con il Levante, la Serenissima aumentò il controllo sulle proprie province che sorgevano nelle sue immediate vicinanze, e quindi anche sull'Istria. L'agricoltura, oltre alla produzione di sale e alla pesca, rappresentava nel periodo in esame una delle attività economiche più importanti dell'Istria nord-occidentale. Particolarmente sviluppate erano la viticoltura e la coltivazione degli olivi, in misura minore anche dei cereali e della frutta. Il legno di quercia dei boschi istriani veniva utilizzato a Venezia per la costruzione di navi e per l'edilizia (pali per le fondamenta). Nella cantieristica erano apprezzati anche altri tipi di legno, utilizzati inoltre per il riscaldamento.

L'ampiezza delle superfici agricole coltivabili era limitata dalle caratteristiche naturali (orografiche) del territorio, dal grado raggiunto di tecnica di coltivazione (attrezzi e altri strumenti) e dalla densità di popolamento, che in Istria, a causa della malaria, della peste e delle guerre, era molto discontinua. Poiché mancava chi si potesse dedicare al lavoro, i

campi erano invasi dalla gramigna. I governatori veneziani cercarono di ovviare al problema con il trasferimento di manodopera, soluzione rivelatasi fallimentare nella maggior parte dei casi.

Gli "addetti al controllo" veneziani, dopo aver analizzato lo stato dell'economia in Istria, elaborarono delle proposte di miglioramento, che furono cambiate continuamente fino al crollo della Serenissima, il che significa che non ottennero il risultato voluto. Ai podestà e agli amministratori locali fu ordinato di tenere con cura i libri commerciali e contabili, di operare un censimento della popolazione, delle saline e dei possedimenti. I dati così ottenuti contribuirono alla valutazione del reale stato dell'economia e a determinare l'ammontare delle tasse.

Negli anni trenta del XVII secolo si contarono a Piran (Pirano) 3500 abitanti, a Kaštel (Castelvenere) 187. In base al censimento della popolazione effettuato nel mese di maggio del 1623, Koper (Capodistria) aveva 4065 abitanti, Izola (Isola) 1549.

Nell'Archivio Regionale di Koper – Capodistria, unità di Piran – Pirano è conservato il censimento del 1626 delle famiglie e degli immobili di loro proprietà. Quello degli altri paesi e villaggi Nova vas (Noselo), Padna e Sveti Peter non risulta invece conservato. Il censimento comprende tutti gli immobili: case, giardini, pascoli, vigneti, oliveti, saline, ecc. Dal sopra citato censimento non possiamo tuttavia riconoscere la struttura delle superfici coltivate e la presenza delle differenti colture.

Il valore complessivo di tutti gli immobili censiti è stato valutato pari a 526.800 ducati. Gli immobili del comprensorio di Piran (Pirano) sono stati valutati 406.533 ducati, quelli del comprensorio di Kaštel (Castelvenere) 120.267 ducati, ma questi erano per la maggior parte ovviamente di proprietà dei cittadini piranesi. Dal censimento risulta evidente che soltanto 13 tra le famiglie più ricche possedevano immobili del valore di più di 5.000 ducati, il che, in confronto con la situazione di Venezia, le cui famiglie più ricche ne possedevano per più di 10.000 ducati, è relativamente poco.